

Návrh

ZÁKON

ze dne ... 2019,

kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb., zákona č. 303/2017 Sb., zákona č. 111/2018 Sb. a zákona č. 171/2018 Sb., se mění takto:

1. V § 1932 odst. 1 se slova „na náklady již určené, pak na úroky z prodlení, poté na úroky a nakonec na jistinu“ nahrazují slovy „na jistinu, pak na náklady již určené, poté na úroky z prodlení a nakonec na úroky“.

2. V § 1932 odstavec 2 zní:

„(2) Jistina a náklady již určené se úročí. Úroky a úroky z prodlení se neúročí.“.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Pořadí započtení plnění a úročení součástí a příslušenství dluhu podle § 1932 zákona č. 89/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se v případě částečného plnění dluhu vztahuje na závazkové vztahy vzniklé po nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem šestého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část

a) Zhodnocení platného právního stavu

Ustanovení § 1932, obdobně jako předcházející právní úprava, stanoví, že v případě plnění peněžitého dluhu, které nepokrývá dluh celý, se plnění započte nejdříve na jeho příslušenství a teprve poté na jistinu. Stávající ustanovení nového občanského zákoníku je nicméně podrobnější a stanovuje též pořadí plnění na jednotlivé druhy příslušenství.

Nový občanský zákoník zde v odstavci 1 určuje, že plnění se nejprve započte na již určené náklady spojené s uplatněním pohledávky, pak na úroky z prodlení a teprve poté na úroky. Již určeným nákladem spojeným s uplatněním pohledávky je nejtýpisti soudně přiznaná náhrada nákladů řízení.

Dovětek prvního odstavce pak ovšem stanoví, že dlužník může při plnění projevit jinou vůli. Typicky by dlužník mohl určit, že částka, kterou plní, má být použita právě na jistinu. Tímto konkrétním určením by dlužník vylepšil své postavení v rámci závazku, pokud by ovšem odstavec druhý tuto výhodu nerelativizoval.

Odstavec 2 stanoví, že právo na takové příslušenství z příslušenství věřiteli vznikne přímo ze zákona, tedy i bez předchozího ujednání s dlužníkem. Ze zákona se tak stane tehdy, pokud dlužník určí, že plní nejprve na jistinu. Zákon tak v podstatě postihuje dlužníka za volbu, kterou v prvním odstavci umožňuje. Dlužník se tak přednostním plněním na jistinu nevyhne úročení té části dluhu, která připadá na příslušenství.

b) Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy a odůvodnění hlavního principu navrhované právní úpravy

Cílem navrhované právní úpravy je posílení postavení dlužníka v rámci závazkového vztahu tak, aby i bez aktivního jednání mohl plnit přednostně jistinu dluhu. Vycházíme ze situace, kdy zejména v oblasti spotřebitelské je vhodné takovéto posílení právní pozice dlužníka.

Přínos této změny dostává faktické naplnění až modifikací odstavce druhého, který stanoví, že ze zbylého příslušenství se úročí pouze již určené náklady a placení úroků z úroků z prodlení a z úroků vylučuje, neboť máme za to, že úroky z úroků jsou nevhodné a nemorální.

Stávající úprava není logická, když sice dává dlužníkovi možnost volby, ale pak zároveň tu jedinou logickou volbu, tedy pro dlužníka výhodnou, sankcionuje tím, že úročí i všechny součásti příslušenství. Jaký smysl takovéto ustanovení má, není zřejmé.

Navrhovaná právní úprava mění pořadí plnění dluhu ve prospěch plnění na jistinu, kterážto změna, může v některých případech být výhodou pro dlužníka, a to zejména ve spojení s odstavcem druhým, který zapovídá úroky z úroků.

c) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, stejně jako s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Z ústavního pořádku České republiky nevyplývají specifické právní normy ústavněprávní síly dopadající na oblast pořadí umořování pohledávky. Ústavní soud se ve své rozhodovací praxi oblastí pořadí umořování dluhu dosud specificky nezabýval.

Návrh zákona se dotýká především ústavně zaručeného práva vlastnit majetek (čl. 11 LPS). Při zásazích do tohoto základního práva předkládaný návrh zákona plně respektuje zásadu, že při stanovení mezí základních práv musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu (čl. 4 odst. 4 LPS). Posílení postavení dlužníka v závazkovém vztahu nepovažujeme za zásah do takového práva, kdy nároky na pohledávku samotnou a její příslušenství nejsou dotčeny a dochází pouze k potencionálnímu omezení části příslušenství z příslušenství.

Návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky, např. zásady vyplývající z pojmu demokratického právního státu (čl. 1 Ústavy).

Navrhovaná právní úprava není v rozporu ani s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod.

d) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a s obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaná právní úprava je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a s obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

Z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, nevyplývají specifické právní normy dopadající na oblast pořadí umořování dluhu a eventuální úročení příslušenství.

Pokud jde o práva zaručená Evropskou úmluvou o lidských právech, dotýká se návrh zákona zejména ochrany vlastnictví (čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

e) Předpokládaný hospodářský a finanční vliv navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky

Navrhovaná právní úprava nebude mít žádný dopad na státní rozpočet ani na ostatní veřejné rozpočty. Na podnikatelské prostředí České republiky bude mít navrhovaná právní úprava vliv v tom směru, že mírně posiluje postavení dlužníků v závazkovém vztahu.

V důsledku této úpravy logicky dojde k znevýhodnění věřitele. Pozice věřitele, je však zpravidla silnější, a umožní mu, i tyto nové skutečnosti promítnout do jeho cenové politiky, což opět zvýší transparentnost zejména v oblasti poskytování úvěrů.

f) Předpokládané sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava může mít pozitivní sociální dopady a nemá vliv na životní prostředí.

g) Zhodnocení platného právního stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná právní úprava neobsahuje ustanovení, které by bylo diskriminační.

h) Zhodnocení platného právního stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Stávající právní úprava ani navrhovaná právní úprava se nedotýká soukromí a osobních údajů.

i) Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava nepřináší žádná korupční rizika.

j) Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá vliv na obranu státu, ale má pozitivní vliv na bezpečnost, a to ve směru zvýšení bezpečnosti, neboť zlepšuje postavení dlužníků a tím může eventuálně zlepšit jejich finanční situaci a zabránit tak páchání trestné činnosti.

II. Zvláštní část

K Čl. I

Bod 1.:

Upravuje se pořadí, v němž dochází k umořování jistiny dluhu a jeho příslušenství. Pořadí již určené náklady – úroky z prodlení – úroky – jistina, se mění na pořadí jistina – již určené náklady – úroky z prodlení – úroky. S ohledem na dovětek, že dlužník může určit jiné pořadí se tak realizuje tato změna pouze pro případ, že dlužník jiné pořadí neurčí a platí takto stanovené pořadí. Tato změna má praktický smysl pouze ve vztahu ke změně provedené v odstavci 2.

Bod 2:

Ustanovení definuje úročené části dluhu.

Obě změny ustanovení tak ve svém důsledku zvýhodní, ve vztahu věřitel – dlužník, dlužníka v tom směru, že dlužník, aniž by učinil prohlášení, jakou část dluhu plní, plní přednostně jistinu, přičemž se mu tak snižuje tato úročená část dluhu, zatímco ve vztahu k příslušenství se mu úročí jen již určené náklady. Úroky ani úroky z prodlení se neručí.

K Čl. II

Nová právní úprava pořadí umořování dluhu a úročení jeho součástí, je tímto přechodným ustanovením vztahena k závazkovým vztahům uzavřeným po účinnosti tohoto zákona.

K Čl. III.

S ohledem na skutečnost, že novelizace vyvolá potřebu změny smluv u subjektů poskytujících úvěry navrhuje se odložení účinnosti o 6 měsíců.

V Praze dne 13. února 2019.

Předkladatelé:

Tomio Okamura, v. r.

Radim Fiala, v. r.

Marian Bojko, v. r.

Jaroslav Holík, v. r.

Jan Hrnčíř, v. r.

Tereza Hyťhová, v. r.

Monika Jarošová, v. r.

Pavel Jelínek, v. r.

Jiří Kobza, v. r.

Jiří Kohoutek, v. r.

Radek Koteň, v. r.

Jana Levová, v. r.

Karla Maříková, v. r.

Ivana Nevludová, v. r.

Zdeněk Podal, v. r.

Miloslav Rozner, v. r.

Radek Rozvoral, v. r.

Lucie Šafránková, v. r.

Lubomír Španěl, v. r.

Radovan Vích, v. r.

Lubomír Volný, v. r.